

Warszawa, 27.03.2024 r.

Konferencja prasowa – Wystąpienie pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli w sprawie NIW – CRSO

27 marca 2024 roku o godz. 10:00 w sali konferencyjnej Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (NIW-CRSO) w Warszawie, odbyła się konferencja prasowa, dotycząca wyników kontroli przeprowadzonej przez NIK w NIW – CRSO. Podczas wydarzenia Michał Braun, dyrektor Instytutu oraz Andrzej Rybus-Tołłoczko, jego zastępca, przedstawili wnioski z kontroli, a także plany działań na najbliższe tygodnie.

Władze NIW-CRSO otrzymały Wystąpienie Pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli. Wystąpienie NIK jest jednoznacznie krytyczne wobec działań poprzednich władz NIW-CRSO. Kontrola wskazała m.in. na brak rzetelności, zgodności z prawem, celowości i gospodarności. Dyrektor Michał Braun podczas konferencji prasowej zapewnił, że wnioski z kontroli pomogą uzdrowić system grantów dla organizacji pozarządowych. Zapewnił również, że fundusze dla organizacji nie są zagrożone, a sprawy naruszenia prawa zostaną zgłoszone do odpowiednich organów. **Podkreślił także, że w wyniku wprowadzonych zmian środki dla organizacji pozarządowych będą rozdzielane bez politycznego klucza na zasadach transparentności i rzetelności.**

Ze względu na potrzebę zapewnienia przejrzystości działań, pełne Wystąpienie pokontrolne Najwyższej Izby Kontroli zostało opublikowane na stronie www.niw.gov.pl pod linkiem: https://niw.gov.pl/wp-content/uploads/2024/03/NIK_wystapienie_pokontrolne_2024.pdf. Poniżej znajduje się opis wybranych ustaleń – całość dotyczy pracy poprzednich władz NIW – CRSO.

NIK w wystąpieniu pokontrolnym stwierdził: „(...) niektóre z działań Dyrektora NIW, w szczególności w zakresie wyboru do dofinansowania części wniosków oraz w zakresie zatwierdzania rozliczania większości dotacji, były działaniami nielegalnymi. Izba zauważyła także, że znaczna część nieprawidłowości, jakie ustalono w ramach niniejszej kontroli, miało charakter stale utrzymujących się dysfunkcji (...). W badanej działalności stwierdzono, że proces oceny wniosków, wyłaniania projektów do dofinansowania, a także ich weryfikacji i rozliczania był nierzetelny, a w niektórych przypadkach niezgodny z prawem, niecelowy lub niegospodarny. (...) Choć NIK podkreśla, iż wspieranie organizacji społecznych, również przez państwo i jego struktury, stanowi jeden z istotnych elementów demokratycznego państwa prawnego, to jednak działanie NIW nie zapewniło pogodzenia tych zadań z wymogami celowego i racjonalnego wydatkowania środków publicznych, wynikającymi z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o *finansach publicznych*”.

Dla przykładu można przytoczyć informacje o nielegalnym finansowaniu kongresów programowych PiS - Fundacji Polska Wielki Projekt. W wystąpieniu NIK napisano: „**Dyrektor NIW dokonał w latach 2021-2023 nielegalnej i nierzetelnej oceny wniosków złożonych w konkursie NOWEFIO przez Fundację Polska Wielki Projekt**”. Fundacja, która jest również beneficjentem programu Willa Plus, w latach 2018-2023 otrzymała, w ramach czterech projektów, łącznie 993 197 zł z NIW-CRSO na organizację kolejnych edycji wydarzenia Kongres Polska Wielki Projekt wraz z wydarzeniami towarzyszącymi. W sumie Fundacja Polska Wielki Projekt otrzymała z NIW-CRSO 2 354 919 zł, w tym środki na rozwój

instytucjonalny. Fundacja otrzymała punkty mimo braku uzasadnienia merytorycznego, a następnie zgodę na rozliczenie projektu pomimo braku osiągnięcia celów zawartych w projekcie.

Warto również podkreślić nieprawidłowości w rozliczeniu samego projektu nr 30042 **Fundacji Polska Wielki Projekt**, które zostało zaakceptowane pomimo tego, że informacje przedstawiane przez Fundację nie miały potwierdzenia w stanie faktycznym. NIK ocenił te działania jako nielegalne.

Kolejnym przykładem może być **nielegalne udzielenie dotacji Fundacji Matecznik Pomocniczości i Dobroci, w której władzach zasiada m.in. poseł PiS Jacek Kurzępa**. Środki przyznano pomimo nieuzyskania wystarczającej liczby punktów i w oparciu o pozaregulaminowe kryteria (pkt 14, str. 50 Wystąpienia Pokontrolnego). Ponadto wyrażano zgody na zmiany w przeznaczeniu środków po zakończeniu projektu. Fundacja otrzymała w sumie 1,7 mln złotych z NIW.

NIK zauważa też inne nieprawidłowości w funkcjonowaniu NIW-CRSO: **„Komisje konkursowe i panele ekspertów niezgodnie z prawem ustalały oceny wybranych wniosków**, poprzez zmianę uprzednio dokonanej przez ekspertów merytorycznych oceny, dodatkowo nie wskazując uzasadnienia doboru wniosków będących przedmiotem dyskusji na panelu lub komisji. (...) **NIW nie informował wnioskodawców o przysługującym im prawie do żądania uzasadnienia oceny wniosku (...)**”.

W dalszej części Wystąpienia pokontrolnego czytamy: **„W skrajnym przypadku objawiło się to sytuacją kilkukrotnego dofinansowania trzech organizacji, które miały siedzibę lub prowadziły działalność w jednym lokalu, w bloku mieszkalnym, pomiędzy którymi występowały dodatkowo powiązania osobowe, czego NIW nie identyfikował także, jako czynnika ryzyka na etapie akceptowania rozliczenia projektów”**.

Najwyższa Izba Kontroli wskazała także, że w badanej działalności NIW-CRSO wystąpiły „przypadki powierzenia oceny wniosków osobom, które w danym momencie powierzenia nie były do tego uprawnione”, a sam „Dyrektor NIW nie opracował i nie wdrożył skutecznego systemu, zapewniającego uniknięcie ryzyka powstawania konfliktu interesów, co było działaniem nierzetelnym i nie odpowiadało wymogom celowości. Były przypadki, w których pomimo zgłoszenia konfliktu interesów Wojciech Kaczmarczyk, Dyrektor NIW, kierujący pracami Panelu w dniu 21 lipca 2021 r., dopuścił trzech ekspertów do głosowania nad listą rankingową wniosków pełnych, wśród których znajdowały się wnioski, co do których zgłoszono konflikt interesów. Co więcej nie opracowano i nie wdrożono systemu pozwalającego na dokonywanie weryfikacji i zapewnienia, czy udzielona dotacja została wydatkowana prawidłowo, co w ocenie NIK było działaniem niecelowym i nierzetelnym”.

Analiza kontroli NIK wskazuje, że ówczesne władze NIW mogły wpływać na proces oceny i rozliczenia wniosków na każdym etapie:

- W czasie oceny wniosków – dopasowując ekspertów do oceny ofert w niejasnej procedurze, a w przypadku innego zdania władz NIW niż eksperci, **zmieniając punktację** podczas paneli ekspertów i komisji konkursowych **w oparciu o pozaustawowe kryteria**.
- W czasie realizacji projektów – pozwalając wybranym organizacjom na zmiany przeznaczenia środków, o które aplikowały. Jaskrawym przykładem opisanym w wystąpieniu NIK jest sytuacja zgody na zakup lokalu, mimo że we wniosku nie uwzględniono takiego wydatku, lub zgody na rezygnację z części działań opisanych w regulaminie konkursu jako obowiązkowe.
- Na etapie rozliczania projektów – pozwalając niektórym organizacjom na rozliczenie projektów mimo niespełnienia celów projektu i wskaźników.

W wystąpieniu napisano wprost, że „dowodzi o braku wiedzy Dyrektora NIW na temat realizowanych przez Instytut działań, a także wskazuje **na dystrybuowanie środków publicznych w oparciu o nielegalny i nierzetelny proces wyboru ofert, obarczony istotnymi ryzykami korupcyjnymi (...)**. Powyższe okoliczności wskazują, że Dyrektor NIW nie daje należytej rękojmi prawidłowego procesu oceny i wyboru wniosków przeznaczonych do dofinansowania ze środków publicznych, monitorowania i kontroli realizowanych projektów oraz rozliczenia udzielonego dofinansowania co uzasadnia, ocenę Najwyższej Izby Kontroli, formułowaną na podstawie art. 53 ust. 2 ustawy o NIK, **wskazującą na niezasadność zajmowania stanowiska przez Dyrektora NIW**”.

Warto też podkreślić, że Wojewódzki Sąd Administracyjny wydał w ostatnich tygodniach dwa wyroki unieważniające część wyników konkursów FIO i PROO edycji 2023 w związku ze zmianą wyników oceny ekspertów przez komisje konkursowe w oparciu o pozaustawowe kryteria oceny.

Podczas konferencji prasowej Dyrektorzy Michał Braun i Andrzej Rybus-Tołłoczko poinformowali o najpilniejszych działaniach naprawczych, m.in.: braku zgody na zmianę kolejności list rankingowych przez komisje konkursowe i panele eksperckie, wdrożeniu szeregu procedur zapobiegających konfliktowi interesów. Dyrektorzy zaznaczyli również, że zostaną przygotowane wnioski do prokuratury i Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych. Zmienione zostaną procedury pracy komisji konkursowych i paneli eksperckich, zostaną wdrożone szerokie konsultacje, a także opracowane procedury zapobiegania konfliktowi interesów. Rozwiązane zostaną również umowy ze wszystkimi ekspertami oceniającymi wnioski, a wkrótce rozpocznie się ich nowy nabór. W związku z tym, że wśród osób pracujących jako oceniający wnioski są także doświadczeni eksperci, NIW-CRSO zaprosi dotychczasowe osoby do ponownego zapisania się do bazy po przejściu procesu weryfikacji i szkoleń.

Kontakt dla mediów:

Katarzyna Zielińska

Starszy Specjalista Biuro Komunikacji i Promocji

22 468 44 56 | media@niw.gov.pl

O NIW

Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego to agencja wykonawcza odpowiedzialna za wspieranie społeczeństwa obywatelskiego, działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Instytut udziela wsparcia organizacjom pozarządowym w ramach dziewięciu programów grantowych. Wśród nich są m.in. Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO, Rządowy Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich oraz Korpus Solidarności - Rządowy Program Wspierania i Rozwoju Wolontariatu Długoterminowego. W trakcie sześciu lat działalności Narodowego Instytutu Wolności do blisko 6,5 tysiąca organizacji pozarządowych trafiło ponad 1,2 mld zł.